

Välikysymys VK 4/2026 vp

Hilkka Kemppe kesä ym.

Välikysymys nuorisotyöttömyydestä ja nuorten tulevaisuudenuskon heikkenemisestä

Eduskunnalle

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on päästänyt nuorisotyöttömyyden sietämättömälle tasolle. Hallituksen politiikka on syventänyt eriarvoisuutta samaan aikaan, kun yhä useampi perhe kamppailee toimeentulon, epävarmuuden ja tulevaisuudenuskon heikkenemisen kanssa.

Suomessa on paljon hyvinvoivia lapsia, nuoria ja perheitä. Silti liian moni kokee arjessaan jatkuvaa huolta ja epävarmuutta ja tulevaisuus näyttää sumuiselta. Kyse ei ole vain yksittäisestä kriisistä tai yhdellä keinolla ratkaistavissa olevasta ongelmasta, vaan monien huolien kasautumisesta: toimeentulon kiristymisestä, työn puutteesta, arkea tukevien palveluiden heikkenemisestä ja tulevaisuudennäkymien synkkenemisestä. Kun erilaiset huolet kasaantuvat, heikkenee myös luottamus siihen, että elämä kantaa eteenpäin.

Hallituksen tämän vaalikauden aikana tekemät useat päätökset ovat pahentaneet tilannetta. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan jopa 30 000 uutta lasta on vajonnut lapsiperheköyhyyteen hallituksen toimien seurauksena. Yhä useampi vanhempi joutuu tinkimään lasten ja nuorten harrastuksista, vaatteista tai jopa arjen välttämättömistä menoista. Samalla lasten ja perheiden palveluista on säästetty. Nyt hallitus on poistamassa joustavuuden lisäämisen nimissä hyvinvointialueilta velvoitteita järjestää kasvatus- ja perheneuvontaa. Uhkana on, että perheitä matalalla kynnyksellä tukeva perheneuvolatoiminta lakkaa kokonaan ja avun saaminen lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin vaikeutuu.

Monessa perheessä jatkuva epävarmuus näkyy myös vanhempien jaksamisessa. Kun huoli toimeentulosta syvenee, lisääntyy samalla myös henkinen kuormitus koko perheessä. Sillä on suoraan vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, oppimiseen ja turvallisuuden tunteeseen.

Erityisen vakava tilanne on nuorten kohdalla. Suhdanteiden muutokset vaikuttavat nuorten työllisyyteen enemmän kuin muiden ikäryhmien työllisyyteen. Yleinen taloustilanne ei kuitenkaan yksin selitä korkeaksi nousutta nuorisotyöttömyyttä. Nuorisotyöttömyys kasvaa nopeasti, eikä hallitus ole kyennyt tarjoamaan uskottavia ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi. Nuorisotyöttömyys on noussut sietämättömälle tasolle, ja tuoreiden työttömyyslukujen mukaan jo 76 000 alle 30-vuotiaasta on vailla työtä. Noin joka viides alle 25-vuotias on työttömänä.

Useiden viime vuosina tehtyjen tutkimusten ja selvitysten mukaan nuorten tulevaisuudenusko on romahtanut lyhyessä ajassa. Nuorisobarometrin mukaan vain joka kuudes nuori suhtautuu

Välikysymys VK 4/2026 vp

tulevaisuuteen valoisasti ja myönteisesti. Nuorten tulevaisuudenuskon heikkenemisen taustalla ovat sekä globaalit ilmiöt ja kriisit että yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset. Opiskelut, työllistyminen ja maailmanpoliittisen tilanteen epävarmuus aiheuttavat nuorille paineita, huolta, turvattomuutta ja epävarmuutta.

Moni nuori kokee, ettei yhteiskunta tarjoa riittävästi tukea tai mahdollisuuksia silloin, kun niitä eniten tarvitaan. Asiantuntijat ovat aiheellisesti huomauttaneet, että nuorten tulevaisuudenuskon nopea heikkeneminen on varoitusmerkki, johon yhteiskunnan tulisi reagoida viivytyksettä. Kokemus yksin jäämisestä heikentää osallisuuden tunnetta ja luottamusta yhteiskuntaan. Tulevaisuudenuskon ja luottamuksen murenemisella voi olla pitkäaikaisia seurauksia sekä nuoriin itsensä että koko yhteiskuntaan. Vaikutukset voivat näkyä niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Se voi johtaa niin osaamistason, turvallisuuden, syntyvyyden, yhteiskunnallisen osallistumisen, osallisuuden kuin demokratiankin heikkenemiseen. Onko hallitus tunnistanut nämä seuraukset ja ymmärtänyt niiden vaikutuksen Suomeen? Ainakaan hallituksen teot eivät osoita, että näin olisi.

Alueellinen eriarvoisuus näkyy yhä voimakkaammin nuorten mahdollisuuksissa kouluttautua, työllistyä ja rakentaa tulevaisuuttaan. Monilla pienemmällä paikkakunnilla työ- ja harjoittelupaikkoja on entistä vähemmän tarjolla, palveluita on karsittu ja pitkät välimatkat vaikeuttavat opiskelua sekä työn vastaanottamista. Samaan aikaan kasvukeskuksissa asumisen kallistuminen edellyttää nuorilta opiskelujen ohella yhä runsaampaa työssäkäyntiä, joka voi hidastaa opintojen etenemistä ja viivästyttää valmistumista.

Liian moni nuori joutuu pohtimaan, onko lapsuuden kotipaikkakunnalta mahdollista rakentaa tulevaisuutta, jos töitä ei löydy eikä pankista saa työssäolosta riippumatta lainaa oman asunnon hankintaan. Tämä voi synnyttää katkeruuden tunteita ja kokemuksen siitä, että mahdollisuudet kasaantuvat vain tietyille alueille ja tietyille ihmisille.

Nuorten mahdollisuudet näyttävät polarisoituvan yhä voimakkaammin. Osa nuorista hyötyy hyvistä verkostoista, vakaasta taloudellisesta tilanteesta ja mahdollisuudesta keskittyä opintoihin ja työelämään siirtymiseen ilman jatkuvaa epävarmuutta. Samaan aikaan yhä useampi nuori joutuu kantamaan huolta toimeentulosta, omasta ja läheistensä mielenterveydestä ja siitä, löytyykö omaa paikkaa yhteiskunnassa. On uhkana, että nuoret jakaantuvat yhä selvemmin niihin, joilla on mahdollisuuksia rakentaa tulevaisuuttaan turvallisesti, ja niihin, joiden tulevaisuus näyttää jatkuvasti epävarmemmalta.

Monelle nuorelle syntyy nyt kokemus siitä, että oma sukupolvi joutuu aloittamaan aikuisuutensa aiempaa epävarmemmista lähtökohdista. Tulevaisuuden suunnittelu vaikeutuu, jos opiskelut, toimeentulo, työ ja asuminen näyttävät jatkuvasti epävarmemmilta. Myös monet isovanhemmat ovat huolissaan nuorten tilanteesta ja tulevaisuudenuskon heikkenemisestä.

Huomiotta ei voi jättää myöskään sitä, että monilta osin edellä kuvatuista syistä jo tällä hetkellä mielenterveydestä yhteiskunnalle aiheutuneet kulut ovat jopa 11 miljardia euroa. Kymmenen vuoden päästä hintalappu voi olla jo yli 15 miljardia. Jos etenkin nuorten mielenterveyshaasteisiin ei puututa ajoissa, ongelmat ja kustannukset tulevat yhä kertaantumaan.

Välikysymys VK 4/2026 vp

Terapiatakuu ei ole ainakaan vielä toiminut kaikkialla odotusten mukaisesti palveluihin pääsyn kynnyksen madaltajana.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arenen ammattikorkeakouluille tekemän ja alkuvuodesta julkistaman kyselyn mukaan noin 3 500 opiskelijan opinnot ovat viivästyneet yhden lukukauden aikana harjoittelupaikan puuttumisen vuoksi. Moni opiskelija olisi nykyisessä vaikeassa tilanteessa valmis ottamaan harjoittelupaikan vastaan mistä päin Suomea tahansa, mutta puute harjoittelupaikoista ei rajoitu alueellisesti yhteen tai pariin alueeseen, vaan on tällä hetkellä valtakunnallinen ongelma. Tästä huolimatta emme ole nähneet hallituksen tekevän mitään konkreettista asian eteen.

Harjoittelupaikkojen puute on pahentunut merkittävästi viime kuukausina, kun sekä hyvinvointialueet, järjestöt että yritykset ovat säästäneet ja vähentäneet kustannuksia kaikin keinoin. Sairaanhoidajat, kättilöt, terveydenhoidajat ja sosiaalialan opiskelijat eivät valmistu, kun he eivät saa opiskeluun pakollisena kuuluvia harjoitteluja suoritettua. Arenen kyselyn mukaan erityisen hankala tilanne on sairaanhoitaja- ja kättilöopiskelijoilla.

Opintojen viivästyminen ja valmistumisen lykkääntyminen on opiskelijoille myös taloudellinen uhka. He uhkaavat menettää opintolainahyvityksen, vaikka valmistuminen lykkääntyisi itsestä riippumattomista syistä. Taloudellinen menetys kertautuu, kun mukaan lasketaan valmistumisen lykkääntymisestä johtuvat palkkojen menetykset.

Tilanne on nuorten näkökulmasta erittäin ristiriitainen myös siksi, että samaan aikaan Suomessa keskustellaan työvoimapulasta erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Nuoret olisivat valmiita suorittamaan opintonsa loppuun ja siirtymään työelämään, mutta harjoittelupaikkojen puute estää näiden suunnitelmien toteuttamisen. Sote-alan irtisanomiset ja heikentyneet näkymät voivat heikentää myös alan vetovoimaa ammatinvalintaansa miettivien nuorten silmissä.

Korkeakouluissa on arvioitu, että harjoittelupaikkojen puute voi lisätä myös opintojen keskeyttämisistä, jos opiskelijan sitoutuminen opintojen loppuunsaattamiseen heikkenee. Opintojen keskeyttämiset ovat melko yleisiä. Tilastokeskuksen mukaan joka viides nuori on keskeyttänyt jonkin tutkintoon johtavan koulutuksen. Jokainen valmistumatta jäänyt opiskelija vähentää myös korkeakoulun saamaa rahoitusta.

Monet nuoret kokevat työelämän vaatimukset kohtuuttomina ja työelämään pääsyn vaikeana. He joutuvat kilpailemaan samoista työpaikoista kokeneempien työnhakijoiden kanssa aikana, jolloin avoimia työpaikkoja on yhä vähemmän. Erityisesti nuorten naisten työttömyys on kasvanut voimakkaasti, eikä nuorten miestenkään jo aiemmin korkeana ollut työttömyys ole helpottanut.

Moni nuori tekee parhaansa kouluttautuaan, hakeakseen töitä ja rakentaakseen omaa tulevaisuuttaan. Meidän pitäisi kyetä yhdessä löytämään ratkaisuja siihen epävarmuuteen, jota liian moni nuori tällä hetkellä kantaa. On erittäin surullista, jos valmistuminen ammattiin ei olekaan iloinen ja odotettu asia, vaan se aiheuttaa ahdistusta ja pelkoa siitä, löytyykö tuoreelle kirvesmiehelle, sairaanhoitajalle ja kauppatieteen maisterille valmistumisen jälkeen työpaikkaa ja suuntaa elämään.

Väläkysymys VK 4/2026 vp

Hallitus on vaalikauden aikana poistanut työttömyysturvasta lapsikorotukset ja suojaosan. Suojaosan poisto on nostanut kynnystä ottaa vastaan lyhyitä keikkaluonteisia töitä. Kotitalousvähennyksen heikentäminen on vaikeuttanut erityisesti pienten yritysten edellytyksiä työllistää. Molemmat heikennykset vaikuttavat myös nuoriin ja heidän edellytyksiinsä saada töitä.

Myös kesätöiden saaminen on aiempaa vaikeampaa. Moni nuori hakee lukuisia kesätyöpaikkoja ja liian moni heistä jää motivaatiostaan ja osaamisestaan riippumatta vaille seuraavan talven taloudellisen pärjäämisen ja työkokemuksen karttumisen näkökulmasta tarpeellista työtä. Kesätyö on useimmiten nuorelle ensimmäinen kosketus työelämään, vastuuseen ja osallisuuden kokemukseen. Jos kesätyöhakemuksiin ei vastata lainkaan tai vastaukset ovat kerta toisensa jälkeen kielteisiä, nuoren luottamus omiin kykyihinsä voi heikentyä. Kesätöiden väheneminen osuu kaikkein voimakkaimmin niihin nuoriin, joilla ei ole valmiiksi työelämäkontakteja tai jotka eivät saa läheisiltään tukea työpaikan hakemiseen.

Kesätyöpaikkojen vähentyminen kertoo myös laajemmasta ongelmasta työmarkkinoilla. Jos nuorille ei löydy edes ensimmäistä mahdollisuutta päästä työelämään, kasvaa riski sille, että yhä useampi jää pitkäksi aikaa työelämän ulkopuolelle. Kokemusta työelämästä on vaikea hankkia työelämän ulkopuolella.

Pitkäaikaistyöttömien nuorten määrä onkin moninkertaistunut. Jokainen kuukausi ja vuosi työelämän ulkopuolella kasvattaa riskiä nuoren syrjäytymiseen, mielenterveys- ja päihdeongelmien puhkeamiseen ja vaikeutumiseen ja pysyvään toimeentulon epävarmuuteen. Nuorten kohdalla kyse ei ole vain taloudellisesta pärjäämisestä juuri tällä hetkellä vaan koko elämän suunnasta.

Nuorten tilanteen heikkeneminen näkyy jo nyt kasvavana epävarmuutena, opintojen viivästyminenä ja vaikeutena päästä työelämään kiinni. Kehityksen suuntaa ei voida pitää hyväksyttävänä. Kasvava nuorisotyöttömyys, nuorten toimeentulo-ongelmat ja vaikeudet päästä kiinni työelämään eivät ratkea itsestään odottamalla. Mitä pidempään tilanteen annetaan jatkua, sitä vaikeammaksi ongelmat voivat syventyä.

Suomen suuntaa voidaan vielä muuttaa. Lasten ja nuorten tulevaisuutta ei saa uhrata lyhytnäköisille säästöpäätöksille. Tarvitsemme politiikkaa, joka vahvistaa tulevaisuuden uskoa ja toivoa, lisää kasvua ja työn mahdollisuuksia ja tarjoaa turvallista arkea jokaisessa perheessä.

Keskusta tarjoaa hallitukselle tässäkin tilanteessa konkreettisia ratkaisuja. Ehdotuksemme:

- Nuorille luodaan aitoja mahdollisuuksia päästä kiinni työelämään. Tarvitsemme nuorten takuutyön, jotta jokaiselle nuorelle voidaan tarjota työpaikka kohtuullisessa ajassa valmistumisen jälkeen. Työelämään kiinnittyminen ei saa jäädä kiinni siitä, ettei ensimmäistä mahdollisuutta koskaan tule.
- Matalan kynnyksen kesätyö- ja harjoittelupaikkoja lisätään yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa. Ensimmäiset työkokemukset ovat ratkaisevia nuoren tulevaisuuden kannalta.

Välikysymys VK 4/2026 vp

— Yrityksille tarjotaan nykyistä vahvempia kannusteita ensimmäisen työntekijän sekä nuoren työntekijän palkkaamiseen. Työllistämisen riskiä pitää madaltaa erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

— Myös nuorten työllistämisseteli uudistetaan aidosti toimivaksi. Nykyinen malli on byrokraattinen eikä riittävän houkutteleva työnantajille. Tuen tulee olla selkeä, helposti haettava ja aidosti kannustava.

— 8.—9.-luokkalaisille suunnattua työelämäpainotteista TEPPO-koulutusta laajennetaan. Opintoissa vuorottelevat työssäoppimisjaksot työpaikoilla sekä opetus koululla. Yhteensä työssäoppimisjaksoja on noin 5—7 viikkoa kouluvuoden aikana. Mallin tuloksena peruskoulun päättävällä oppilaalla on jo kokemuksia monista työpaikoista ja tuntumaa työelämätaitoihin sekä työpaikkoihin hakeutumiseen.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miten hallitus aikoo palauttaa nuorten uskon tulevaan,

mitä hallitus aikoo tehdä, jotta sietämättömän korkealle tasolle noussut nuorisotyöttömyys saadaan ratkaistua,

aikooko hallitus lakkauttaa kasvatus- ja perheneuvolatoiminnan, joka on tukenut matalalla kynnyksellä perheitä erilaisissa lasten, nuorten ja perheiden haastavissa elämäntilanteissa,

onko hallitus arvioinut sitä, miten opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saatavuuden heikkeneminen vaikuttaa jatkossa työvoiman saatavuuteen erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa,

aikooko hallitus edistää kansallisen tason koordinaatiota varmistaakseen opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saatavuuden ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että nuorten edellytykset rakentaa hyvää elämää ovat yhdenvertaiset eri puolilla Suomea?

Välikysymys VK 4/2026 vp

Helsingissä 3.6.2026

Hilkka Kemppi kesk
Petri Honkonen kesk
Hannu Hoskonen kesk
Antti Kaikkonen kesk
Eeva Kalli kesk
Vesa Kallio kesk
Anne Kalmari kesk
Tuomas Kettunen kesk
Mauri Kontu kesk
Hanna Kosonen kesk
Antti Kurvinen kesk
Mika Lintilä kesk
Markus Lohi kesk
Hanna-Leena Mattila kesk
Timo Mehtälä kesk
Olga Oinas-Panuma kesk
Jouni Ovaska kesk
Mikko Polvinen kesk
Mika Riipi kesk
Hanna Räsänen kesk
Mikko Savola kesk
Markku Siponen kesk
Eerikki Viljanen kesk
Harry Harkimo liik